

Høringsnotat.

Naturstyrelsens 138 Natura 2000 plejeplaner 2022-2027 (2033)

Indholdsfortegnelse

Indledning og baggrund.....	3
Hørings svar og konsekvenser for plejeplanerne	3
Generelt til N2000 plejeplanlægning og arealforvaltning i Naturstyrelsen	3
Plejeplanernes form	3
Eksisterende indsats contra Nyt	4
Favorisering af bilag IV arter knyttet til våde naturtyper	4
Adgang til naturen	4
Naturstyrelsens forvaltning af arealer som urørt skov og naturnationalparker	5
Sammenhæng mellem Natura2000 plejeplaner og anden forvaltning på Naturstyrelsens arealer.	6
Kortlægning, monitorering og tilstandsvurdering	6
Rydning af skov på Naturstyrelsens arealer	6
Ændringer af tilstand og naturtyper	7
Museumslovens bestemmelser og hensynet til fortidsminder	7
Sikring af forsynings sikkerhed	7
Konkret til Naturstyrelsens Natura 2000 plejeplaner	8
N12 - Store Vildmose	8
N16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg	8
N21 Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien	9
N23 Vullum Sø	9
N24 Hanstholm Reservatet, Hanstholm Knuden, Nors Sø og Vandet Sø	9
N25 Vangså Hede	10
N28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø	10
N39 Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal.....	10
N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg	11
N44 Lild Strand og Lild Strandkær	11
N63 Sønder Feldborg Plantage	11
N64 Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede	11
N66 Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord	12
N68 Skjern Å	12

N69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen	13
N73 Lønborg Hede.....	13
N74 Husby Klit	13
N89 Vadehavet	14
N99 Kongens Mose og Draved Skov	14
N133 Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov	14
N134 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose	15
N136 Roskilde fjord og Jægerspris Nordskov	15
N139 Øvre Mølledal, Furesø og Frederiksdal Skov.....	16
N143 Vestamager og havet syd for	16
N146 Hejde Overdrev, Valborup skov og Valsøllille Sø	16
N154 Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesebjerg og Bollinge Bakke	17
N155 Udby Vig.....	17
N163 Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose	17
N184 Hammeren og Slotslyngen	17
N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne.....	18
N218 Hammer Bakker, østlig del	18
Der er modtaget et høringsvar vedrørende forvaltning af Natura2000-område Nr. 218 Hammer Bakker, østlig del.	18
N262 Annebjerg Skov og Ulkerup Skov	18
Justering af plejeplaner i øvrigt	19
Tabel for planlagte indsatser for arter	19
Eksisterende indsats contra Ny indsats	19
Alene fuglebeskyttelsesområde	19
Natura 2000-områder kun med kortlagt natur	19

Indledning og baggrund

Miljøstyrelsen offentliggjorde den 3. juli 2023 de statslige Natura 2000 planer. På baggrund af disse skal der for hvert Natura 2000-område udarbejdes en handleplan. Naturstyrelsen kan som offentlig lodsejer vælge selv at udarbejde planer for forvaltningsindsatser for egne arealer. Dette har Naturstyrelsen valgt at gøre for 138 Natura 2000-områder.

Forslagene til Natura 2000 plejeplaner har i høringsperioden været tilgængelige via en interaktiv GIS-løsning via Naturstyrelsens hjemmeside med mulighed for at tilgå de enkelte kortlagte habitatnaturtyper samt arter og bl.a. orientere sig i, hvilken målsætning Naturstyrelsen har for området/arten, samt hvilken indsats Naturstyrelsen forventer at gennemføre inden for plejeplansperioden. For hvert Natura 2000 område er der udarbejdet et sammenfattende notat. Denne sammenfatning indgår som et bilag i de handleplaner, der udarbejdes af Miljøstyrelsen og kommunerne.

De 138 Natura 2000-plejeplaner har været i 4 ugers offentlig høring fra den 9. februar 2024 til den 8. marts 2024. Der er indkommet 44 høringssvar, heraf 32 fra offentlige myndigheder og foreninger samt 12 høringssvar fra privatpersoner.

Høringssvarene gengives med et resumé af høringssvarene og Naturstyrelsens kommentarer hertil. Høringssvarene i deres helhed kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside og på høringsportalen.dk.

I forbindelse med gennemgang af høringssvar og udarbejdelse af nærværende høringsnotat er der -i det omfang høringssvarene har givet anledning hertil - foretaget tilretninger i plejeplanerne. Det fremgår i det følgende, hvilke plejeplaner der er indarbejdet ændringer i.

De endelige Natura 2000 plejeplaner ligger tilgængelige på Naturstyrelsens hjemmeside og på høringsportalen.

Høringssvar og konsekvenser for plejeplanerne

Generelt til Natura 2000 plejeplanlægning og arealforvaltning i Naturstyrelsen

Plejeplanernes form

I flere høringssvar fremgår det, at planlægningsværktøj og plejeplanernes form har givet anledning til, at det har været svært at forholde sig til planen. Der har været usikkerhed om, hvorvidt alt planmaterialet har været tilgængelig, idet planlægningen ikke som ved tidligere planperioder er offentliggjort alene i tekstnære planer. Specielt bemærkes det, at der været problemer med at finde det specifikke område for plejetiltag i fuglebeskyttelsesområder.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsens plejeplaner består af en kortbaseret løsning, hvor information om Naturstyrelsens planlægning findes gennem navigation på kort og ved at klikke sig ind på de enkelte kortlagte habitatnaturtyper, habitat- og fuglebeskyttelsesområder. For hvert Natura 2000-område, hvor Naturstyrelsen har valgt selv at udarbejde plejeplaner, er der desuden udarbejdet en sammenfatning af den planlægning, der tilgås i kortlaget. Den digitale kortplan giver mulighed for at se planlægningen mere arealspecifikt, end det har været tilfældet ved tidligere planperioder.

Det anerkendes, at der specifikt for fuglebeskyttelsesområderne har været problemer med at angive areal specifikke indsatser. Det skyldes det underliggende datagrundlag, som planen er fremstillet i. For fugle på udpegningsgrundlaget gør det sig gældende, at de bliver registreret i hele fuglebeskyttelsesområdet og altså ikke på specifikke arealer. Denne tilgang var ligeledes gældende for de tidligere planperioder. Det er derfor ikke muligt i Naturstyrelsens plejeplaner at anviser de forventede indsatser for fugle på konkrete arealer (det samme gælder andre arter). Implementeringen af plejeplanerne, herunder indsatserne for fuglene på udpegningsgrundlaget, bliver naturligvis gennemført på konkrete arealer indenfor Natura 2000-området. Indsatserne gennemføres med udgangspunkt i den konkrete viden om arternes forekomst.

Naturstyrelsen er positivt stillet over for en løbende dialog med interessenter og organisation omkring de specifikke indsatser.

Eksisterende indsats contra Nyt

Indsatserne fremkommer i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt": "Eksisterende" dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning, eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden. "Nyt" omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i Natura 2000-planerne for 2022-2027.

Favorisering af bilag IV-arter knyttet til våde naturtyper

Et høringssvar påpeger, at Naturstyrelsens plejeplaner ikke har sikret dyr, som lever på de tørre habitatområder, men har favoriseret bilag IV-arter som lever i vådområderne. Fx. er markfirben, som tidligere har været indeholdt i plejeplanen for Natura 2000-området i Gribskov, ikke medtaget i denne vurdering.

Ved øget hydrologi har man ikke vurderet påvirkningerne af bilag IV-arter på skovhabitatnatur fx. gøgeurter og andre overdrevsurter samt faunaen, som lever her dvs. dyrenes yngle- og rasteområder ved fx. hasselmus, markfirben samt utallige insekter.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsens Natura 2000 plejeplaner indeholder alene planlagte indsatser for kortlagte habitatnaturtyper samt arter og fugle på udpegningsgrundlaget, hvorfor der kan være arealer og arter i et Natura 2000 område, som plejeplanen ikke inddrager. Gøgeurter og overdrevsurter, som nævnt ovenfor, fremgår eksempelvis ikke på udpegningsgrundlaget for det respektive Natura2000-område. Ved gennemførelse af konkrete projekter (fx hydrologiindsatser) gælder helt generelt, at der sker en konkret vurdering af påvirkningerne af tiltagene. I denne vurdering undersøges ud over påvirkningen af arter på udpegningsgrundlaget også effekten på fredede eller truede arter i området.

Adgang til naturen

I et høringssvar fra DGI præsenteres resultaterne fra en screening af de 257 statslige Natura 2000-planer, som var i høring i 2022. DGI ser med bekymring på stigningen i mulige indskrænkninger i danskernes adgang til naturen. Screeningen har haft fokus på at identificere, hvor Natura 2000 planerne specifikt nævner forstyrrelsesfri zoner og ændrede adgangsforhold. Erfaringer fra processen i første planperiode sammenholdt med udkast til Natura 2000-planer 2022-27 viser iflg. DGI en kraftig stigning i områder, hvor der fx vil komme forstyrrelsesfri zoner og ændrede adgangsforhold. DGI finder det vigtigt, at vilkårene for friluftslivet ikke forringes i tilfælde, hvor en konflikt mellem en konkret aktivitet og naturbeskyttelsen kan

afværges via fornuftig planlægning og fleksibel naturforvaltning. DGI henstiller til, at eventuelle indskrænkninger i adgang for aktiviteter baseres på videnskabelig evidens.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen bemærker til høringssvaret og DGIs screening, at denne dækker samtlige 257 Natura 2000 områder og er baseret på de statslige Natura 2000 planer. Naturstyrelsens plejeplaner omhandler alene statslige arealer, som forvaltes af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen arbejder i plejeplanerne for de Natura 2000-områder, som Naturstyrelsen forvalter ikke med "forstyrrelsesfrie zoner". Offentlighedens adgang til de statsejede naturarealer som Naturstyrelsen forvalter, følger bestemmelserne i gældende lovgivning.

De statsejede natur- og skovarealer dækker fem procent af Danmarks landareal, men rummer en stor del af vores mest værdifulde natur. Det er områder, der ikke kun indeholder vigtige levesteder for sjældne arter, men også muligheder for aktivt friluftsliv. At skabe gode rammer for befolkningens mulighed for naturoplevelser og friluftsliv er et essentielt element i Naturstyrelsens forvaltning af arealerne

Omtrent 60% af de arealer, Naturstyrelsen forvalter, ligger indenfor et Natura 2000 område, hvor der påhviler Danmark et særligt ansvar i forhold til at sikre tilstanden for de naturtyper og arter, der er baggrund for udpegningen til Natura 2000 område. Naturstyrelsen er som offentlig lodsejer forpligtet til at forvalte arealerne, så det ikke sker på bekostning af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. Naturstyrelsen er som statslig forvalter af naturområder samtidig forpligtet til at give befolkningen mulighed for at opholde sig og færdes i naturen samt forbedre mulighederne for friluftsliv. Naturstyrelsen indgår gerne i konstruktiv dialog om at sikre friluftslivet gode vilkår og om konkrete aktiviteter og planlægger ikke indsatser, der medfører unødige eller u hensigtsmæssige adgangs begrænsninger.

Naturstyrelsens forvaltning af arealer som urørt skov og naturnationalparker

Flere høringssvar forholder sig generelt til Naturstyrelsens forvaltning af statens arealer. Særligt udpegningen af urørt skov og naturnationalparker indgår indholdsmæssigt helt eller delvist i flere af høringssvarene. Inden for rammerne af urørt skov og naturnationalparker berører høringssvarene forskellige temaer, herunder forholdet til udtag af træ, bevoksningsstruktur, effekten på natur og biodiversitet, klimaet, græssende dyr og indhegninger, adgangsforhold mv.

Naturstyrelsen bemærker

Hvor Naturstyrelsens arealer er udpeget som naturnationalpark eller udlagt til urørt skov, er det anført i plejeplanen, hvorved det synliggøres, at arealforvaltningen ændres. Specifikke indsatser som resultat af udpegnings til hhv. urørt skov eller naturnationalpark fremgår kun af Naturstyrelsens Natura 2000 plejeplan for så vidt, at der foreligger en projektbeskrivelse og forvaltningsplan for naturnationalparken eller en forvaltningsplan for urørt skov som har været i offentlig høring.

For de fem første udpegede naturnationalparker med godkendte projektbeskrivelser (Gribskov, Fussingø, Tranum, Stråsø og Almindingen) er relevante tiltag fra projektbeskrivelsen, aktuelle for Natura 2000, indarbejdet i plejeplanen.

For kortlagte naturtyper udpeget som urørt skov fra 2016 og frem udmøntes Naturstyrelsens overordnede retningslinjer for urørt skov. Retningslinjerne er tilgængelige på Naturstyrelsens hjemmeside. Urørt skov forstås i denne sammenhæng som forstligt urørt, og der kan i en periode gennemføres naturgenopretning og tiltag til fremme af biodiversitet, herunder pleje af eksempelvis Natura 2000-habitatnaturtyper. De høringssvar, som er indgivet i forbindelse med nærværende høring af Naturstyrelsens 138 Natura 2000 plejeplaner, men som adresserer indholdet i forvaltningsplaner for urørt skov, er videregivet til brug for det

høringsnotat, der samler og forholder sig til hørings svar for udpegning af yderligere arealer til urørt skov samt den netop afsluttede høringsfase af udkast til 52 forvaltningsplaner for urørt skov, og hvor hørings svarene endnu ikke er færdigbehandlet.

Det bemærkes, at der ikke for nuværende foregår offentlige høringer i relation til de 15 naturnationalparker. Hørings svar givet i forbindelse med disse Natura 2000 plejeplaner, og som alene vedrører samme områdes status som udpeget naturnationalpark, ligger uden for rammerne af denne aktuelle høring.

Hørings svarene offentliggøres sammen med de øvrige hørings svar til nærværende høring.

Sammenhæng mellem Natura 2000 plejeplaner og anden forvaltning på Naturstyrelsens arealer

Et hørings svar spørger ind til sammenhængen mellem Natura 2000-plejeplaner og Naturstyrelsens forvaltning af urørt skov og naturnationalparker.

Naturstyrelsen bemærker

Nærværende planer i høring og høringsnotat forholder sig til de dele af hørings svarene, der vedrører planlægningen i regi af Natura 2000. Målsætninger og planlagte indsatser er således knyttet direkte til de kortlagte habitatnaturtyper samt fugle og arter på udpegningsgrundlaget.

Naturstyrelsens arealforvaltning i Natura 2000-områder generelt planlægges og udmøntes, så den understøtter den gældende Natura 2000-plan og ikke har negative konsekvenser for Natura 2000-udpegningsgrundlaget. Det er en underliggende præmis for al Naturstyrelsens planlægning og konkrete forvaltning.

Kortlægning, monitorering og tilstandsvurdering

Flere hørings svar har henvist til ønsker om opdatering af kortlægning for habitatnaturtyper, undersøgelser af arters udbredelse, monitorering af naturtyperne og nye eller opdaterede tilstandsvurdering for arter og fugle på udpegningsgrundlaget.

Naturstyrelsen bemærker

Kortlægning, monitorering og tilstandsvurdering ligger uden for rammerne for høringen og udgør ikke en del af Naturstyrelsens ansvarsområde. Miljøstyrelsen er den ansvarlige myndighed mht. kortlægning, monitorering og tilstandsvurdering af arter og habitatnaturtyper i Natura 2000-områder.

Rydning af skov på Naturstyrelsens arealer

Enkelte hørings svar har udtrykt bekymring for rydning af store områder af skov på Naturstyrelsens arealer, specielt i sammenhæng med urørt skov og naturnationalparker.

Naturstyrelsen bemærker

Som nævnt ovenfor henviser Naturstyrelsen dels til det høringsnotat, der samler og forholder sig til hørings svar for udpegning af yderligere arealer til urørt skov samt høring af udkast til 52 forvaltningsplaner for urørt skov og dels til de høringsprocesser, der har været gennemført og gennemføres i forbindelse med projektbeskrivelser for naturnationalparkerne.

Ændringer af tilstand og naturtyper

Enkelte hørings svar har udtrykt bekymring for, at Naturstyrelsens forvaltning af naturarealer, specielt habitatnaturtyper, vil medføre en ændring i tilstand på arealet, så de enten forsvinder eller forringes.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsens forvaltning af habitatnaturtyper inden for Natura2000-områder er underlagt Danmarks forpligtelser til habitatdirektivet. Arealerne forvaltes derfor altid med henblik på at vedligeholde eller forbedre deres tilstand, og for at skabe bedre levegrundlag for arterne på udpegningsgrundlaget.

Publikumsfaciliteter

Flere hørings svar har angivet ønsker om fortsat eller bedre vedligehold, eller opsættelse af nye publikumsfaciliteter på Naturstyrelsens arealer.

Naturstyrelsen bemærker

Vedligehold og opsætning af publikumsfaciliteter falder ikke inden for rammerne af Natura 2000-plejeplanerne. Publikumsfaciliteter er en del af Naturstyrelsens øvrige arealforvaltning. Naturstyrelsens driftsplaner, forvaltningsplaner for urørt skov, samt projektbeskrivelser og forvaltningsplaner for naturnationalparker vil typisk synliggøre arealspecifikke indsatser i forhold til adgangsforhold, brug af naturen og friluftslivsliv i øvrigt.

Museumslovens bestemmelser og hensynet til fortidsminder

Et hørings svar fra Slots- og Kulturstyrelsen bemærker, at gældende lovgivning vedr. "Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter" <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1098> ikke tilsidesætter museumslovens bestemmelser.

Slots- og Kulturstyrelsen har sammen med Naturstyrelsen erfaringer for at finde fælles løsninger, der både tager hensyn til formålet med Natura 2000-planerne og hensynet til fortidsminderne jf. museumslovens Kap. 8 og Kap. 8a. Slots- og Kulturstyrelsen ser frem til fremtidige dialoger, hvor der er behov for drøftelser af specifikke projekter ved konkrete fortidsminder.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen har som offentlig arealforvaltende myndigheder plejepligt for de beskyttede fortidsminder omfattet af museumsloven og bekendtgørelse om pleje af fortidsminder. Fortidsminder er beskyttet af museumslovens bestemmelser, i skovlovens formålsparagraf, samt gennem naturbeskyttelseslovens beskyttelseslinjer. Fortidsminder på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-områder er beskyttet af lovens regler som hidtil.

Naturstyrelsen kvitterer for Slots- og Kulturstyrelsens tilgang til at finde fælles løsninger, der tilgodeser hensynet til såvel plejeindsatser som fortidsminder og ser ligeledes frem til konstruktiv dialog fremadrettet.

Sikring af forsyningssikkerhed

I et hørings svar fra Energinet anmodes Naturstyrelsen om, at forslagene til plejeplaner og driften af arealerne sker i overensstemmelse med de bestemmelser og vilkår, som fremgår af de tinglyste servitutter og "Bekendtgørelse om sikkerhed for udførelse af ikke-elektrisk arbejde i nærheden af elektriske anlæg" (Bekendtgørelse nr. 1112 af 18/08/2016) og på en måde, så det er muligt for Energinet at kunne gennemføre løbende fejlretning og andre drifts- og vedligeholdelsesarbejder på de eksisterende

eltransmissionsanlæg. Høringssvaret omfatter de arealer, hvor der er udarbejdet forslag til plejeplaner, og hvor der også forefindes eksisterende eltransmissionsanlæg i form af enten jordkabelanlæg eller luftledningsanlæg, som ejes og drives Energinet Eltransmission.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsens planlagte indsatser i Natura 2000 plejeplanerne respekterer aftalerne i tinglyste servitutter og bør som udgangspunkt ikke være til hinder for Energinets løbende drift indenfor de lovgivningsmæssige rammer. Hvor eller hvis en sådan konflikt måtte opstå, opfordrer Naturstyrelsen Energinet til at tage initiativ til dialog. Det bemærkes, at etablering af elektrisk infrastruktur vil være underlagt de gældende krav til miljøvurdering mm., hvorfor hensyn til og påvirkning af bl.a. arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget i N2000-områder vil være iagttaget i denne proces.

Konkret til Naturstyrelsens Natura 2000 plejeplaner

N12 - Store Vildmose

Et høringssvar påpeger, at det vil være nødvendigt at se på randeffekter af dræn omkring Store Vildmose for yderligere at kunne genskab naturlig hydrologi. To kommuner vil sammen med Miljøstyrelsen tilkendegive interesse for at deltage i et EU-LIFE projekt om naturgenopretning i området.

Samme høringssvar er bekymret for, at udpegning af urørt skov kan medføre, at skovbevokset tørvemose vil prioriteres over aktiv højmose, selvom aktiv højmose er den prioriterede naturtype i Natura2000-plan.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen er som udgangspunkt positiv for forslaget vedrørende et EU-LIFE projekt med henblik på at genskabe mere naturlig hydrologi i og omkring Store Vildmose. Det understreges dog, at det afhænger af det konkrete projekt, og at det ikke formodes at være aktuelt i indværende planperiode (2022 – 2027).

Naturstyrelsen bemærker desuden, at Grishøjgårds Krat, som er udpeget til urørt skov, kan indeholde lysåbne arealer, hvilket fremgår af retningslinjerne for forvaltningen af urørt skov. Udpegning af urørt skov er derfor ikke en hindring for, at aktiv højmose kan prioriteres over skovbevokset tørvemose.

N16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg

Et høringssvar påpeger, at der for ét polygon af naturtypen Kystklint er målsat naturlig dynamik og ingen plejeindsats. Det påpeges, at dette ikke er i overensstemmelse med Naturbeskyttelsesloven, at det skal holdes lysåbent, og at det derfor burde afgræsses og uønskede træarter ryddes.

Samme høringssvar påpeger, at to polygoner med naturtypen surt overdrev burde udvides, og at der burde være græsning på arealet, og at der kan tyndes i træerne.

Et høringssvar ønsker en forbedring af levebetingelserne for damflagermus vha. blandt andet naturlig hydrologi, skabelse af skovlysninger og stående dødt ved.

Naturstyrelsen bemærker

Der er sket en fejl ved indtastning, for den planlagte indsats for kystklinten er græsning.

Naturstyrelsen bemærker for de nævnte to arealer med naturtypen surt overdrev, at arealerne plejes med afgræsning. Mht. udvidelse af habitatnaturtyper og naturtilstand henvises til det generelle svar 'Kortlægning, monitorering og tilstandsvurdering'.

Til fordel for bl.a. damflagermus vil der i de kommende år blive genskabt naturlig hydrologi, etableret mere dødt ved og lysåbninger, som led i forvaltningsplanerne for urørt skov.

N21 Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien

Et høringssvar påpeger, at hydrologi indsatser på arealerne omkring Skydeområde Tranum skal udarbejdes i samråd med Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Naturstyrelsen bemærker

Det er ikke hensigten at ændre hydrologien på Skydeområde Tranum. Det påpeges, at indsatser er angivet som en procentdel af polygonerne (kortlagte naturtyper), og at de konkrete arealer med hydrologitiltag ikke forventes at påvirke Skydeområde Tranum.

N23 Vullum Sø

Et høringssvar påpeger, at en evt. udvidelse af Østerild Testcenter med PtX-anlæg kan få alvorlige følger for Vullum Sø, idet sådanne anlæg kræver enorme mængder ferskvand.

Samme høringssvar anbefaler de planlagte tiltag for hedepletvinge.

Naturstyrelsen bemærker

En udvidelse vil følge reglerne om miljøvurdering, og her vil hensyn til og påvirkninger af bl.a. arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området blive behandlet.

N24 Hanstholm Reservatet, Hanstholm Knuden, Nors Sø og Vandet Sø

Et høringssvar ønsker, at erfaringer fra et forskningsforsøg med helårsgræssende konik-hest i klitnatur inddrages i beslutningsprocessen i den kommende naturnationalpark, samt at et lignende forsøg laves for kvæg. Samtidig nævnes det, at brug af virtuelt hegn i stedet for trådhegn bør overvejes.

Samme høringssvar påpeger, at rydning af sitkagran, bjergfyr og contortafyr vil være nødvendigt i en årrække, og at der ikke bør skoves i yngleperioden i Tved Klitplantage.

Samme høringssvar ønsker en forbedring af levebetingelserne for damflagermus vha. blandt andet at skabe mere naturlig hydrologi, skovlysninger og stående dødt ved.

Naturstyrelsen bemærker

Forskningsresultaterne og erfaringer fra helårsgræsning syd for Klitmøller (ved Trøjborg) bliver inddraget i udarbejdelse af forvaltningsplanen og projektbeskrivelsen for Naturnationalpark Hanstholm.

I Danmark er det ikke lovligt at bruge halsbånd til dyr, der kan afgive stød, jf. BEK nr. 1752 af 30/11/2020.

Der kræves tilladelse fra Dyreforsøgstilsynet til at lave forsøg med Nofence. Naturstyrelsen følger udvikling i igangværende forsøg ved Fanø med no fence.

Som led i planen for Naturnationalparken forventes en årelang indsats for løbende at bekæmpe og fjerne invasive arter som sitkagran, contortafyr og bjergfyr.

Der vil i de kommende år i forbindelse med implementering af naturnationalparken blive genskabt naturlig hydrologi, etableret mere dødt ved og lysåbninger til fordel for bl.a. damflagermus. Dette sker bl.a. fordi de skovbevoksede arealer inden for naturnationalparkernes afgrænsning forvaltes efter principperne i de overordnede retningslinjer for urørt skov.

N25 Vangså Hede

Et høringssvar nævner, at yderligere græsning kan anbefales, og at virtuelt hegn bør overvejes.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen vil undersøge mulighederne for at etablere flere græsningsarealer.

I Danmark er det ikke lovligt at bruge halsbånd til dyr, der kan afgive stød, jf. BEK nr. 1752 af 30/11/2020.

Der kræves tilladelse fra Dyreforsøgstilsynet til at lave forsøg med Nofence, se iverdigt kommentar ovenfor

N28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø

Et høringssvar påpeger, at færdselsforbuddet på sydspidsen af Agger Tange ikke overholdes og at det kunne markeres bedre.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen kvitterer for påpegningen og vil undersøge mulige løsninger.

N39 Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal

Et høringssvar foreslår en række tiltag for at minimere forstyrrelse af flagermus, som overvintrer i gruberne, blandt andet ved mere regulering af publikum og aktiviteter samt afvikling af ostelageret.

Samme høringssvar opfordrer til en mere fokuseret pleje af kalkoverdrevet, specielt omkring Krat snerren.

Naturstyrelsen bemærker

Mønsted Kalkgruber forvaltes af Den selvejende institution Mønsted Kalkgruber efter en driftsaftale indgået med Naturstyrelsen.

En del af driftsaftalen er, at der årligt skal udarbejdes en drifts- og plejeplan, inklusive en plan for at minimere forstyrrelse af flagermus i gruberne. Som en del af planen begrænses eller forbydes færdsel i gruberne for offentligheden i visse tidsperioder.

Institutionen kan afholde enkeltstående aktiviteter inden for Naturstyrelsens gældende rammer. Institutionen skal i den sammenhæng følge relevante regler og retningslinjer, samt indhente nødvendige tilladelser og evt. udarbejde en væsentlighedsvurdering.

Naturstyrelsen vil anmode Den selvejende institution Mønsted Kalkgruber om at være opmærksom på eventuel prædation af flagermus, og rådgive om mulige foranstaltninger -herunder regulering - hvis det viser sig at være problematisk.

Ostelageret var etableret, da Naturstyrelsen overtog ejerskabet til Mønsted Kalkgruber. Driften har ikke ændret sig væsentligt gennem årene, idet der dog senest er blevet oplyst, at aktiviteten (størrelsen af oplagringen) har været vigende.

Såfremt der kommer nye anbefalinger fra f. eks. forskningsinstitutioner eller egentlige retningslinjer fra miljømyndighederne, som måtte indikere, at driften af ostelageret bør ændres, vil dette indgå i Naturstyrelsens overvejelser om justering af retningslinjer for driften.

Naturstyrelsen vil indgå i dialog med Den selvejende institution Mønsted Kalkgruber om at justere græsningsperioden på kalkoverdrevet, til gavn for beskyttelse af Krat-snerren.

N43 Klitheder mellem Stenbjerg og Lodbjerg

Et høringssvar anbefaler etablering af naturlig hydrologi i Lortpøt.

Naturstyrelsen bemærker

Der foreligger en ansøgning hos Miljøstyrelsen om etablering af yderligere områder med naturlig hydrologi ved Lortpøt, og i et samarbejde med Nationalpark Thy undersøges muligheden for genskabelse af dele af Grønslet Rende forløbet.

N44 Lild Strand og Lild Strandkær

Et høringssvar påpeger, at en evt. udvidelse af Østerild Testcenter med PtX-anlæg kan få alvorlige følger for Vullum Sø.

Et høringssvar ønsker et bord-bænkesæt på p-pladsen ved Lild Strand Øst.

Naturstyrelsen bemærker

En udvidelse af testcentret vil følge reglerne om miljøvurdering, og her vil hensyn til og påvirkninger af bl.a. arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området blive behandlet.

Mht. ønsket om et bord-bænkesæt henvises til det generelle svar 'Publikumsfaciliteter'.

N63 Sønder Feldborg Plantage

Et høringssvar ønsker en hurtig indsats for naturlig hydrologi i Hammermosen samt rydning af nåletræer i området.

Samme høringssvar ønsker, at Naturstyrelsen undersøger den genetiske diversitet af tre arter af sommerfugle i området.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen har i den kommende periode ikke planlagt en indsats for naturlig hydrologi, men vil igangsætte en undersøgelse for at vurdere mulighederne for et sådan projekt.

Naturstyrelsen arbejder for at beskytte sårbare og sjældne arter og indretter forvaltningen derefter. Undersøgelse af genetisk diversitet falder ikke umiddelbart inden for rammerne af Naturstyrelsens arealforvaltning og kompetencer. Naturstyrelsen er i forvaltningen af de statsejede arealer i øvrigt altid opmærksomme på at beskytte sårbare arter og sætter derfor pris på at fund af sårbare arter indtastes i Arter.dk eller Miljøportalen, så der kan tages hensyn til disse arters livsbetingelser ved forvaltning af arealerne.

N64 Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede

Et høringssvar ønsker rydning af opvækst af arealer i moderat og ringe tilstand, NBL §3 heder, indsander og moser og lysåbne arealer øst for Sørup Sø. Her ønskes samtidig rydning af invasive arter.

Samme høringssvar ønsker, at aldrende lyng plejes med afbrænding eller slåning. Det ønskes samtidig at §25 skovarealer, bevoksningen omkring Sørup Sande og egebevoksninger ryddes for ikke-hjemmehørende træarter. Det anbefales, at der ryddes bevoksninger mellem Sørup Sø og Sørup Sande for at forbinde beskyttede naturarealer, og at der sker kortlægning og monitorering af naturtyperne med henblik på at se effekterne af plejetiltag. Det ønskes, at publikumsfaciliteter fortsat vedligeholdes, og at der afmærkes særskilte stier for ridende.

Samme hørings svar ønsker, at der udarbejdes plejeplaner for hver enkelt fredet, §3 beskyttet og øvrige arealer.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen kan bekræfte, at der jf Natura 2000-plejeplanen for området er planlagt indsatser for rydning af opvækst og pleje af de lysåbne naturtyper. Mosaikafbrænding af lyng er ligeledes en af de planlagte indsatser.

I den kommende planperiode vil være en indsats for at fjerne invasive arter og ikke hjemmehørende nåletræer på kortlagte naturtyper.

I planperioden er Naturstyrelsen tilbageholdende med at fjerne pil i de våde naturtyper langs Ejstrup Bæk, idet fjernelsen kan accelerere rodskydning og mere tilgroning.

Mht. ønsket om vedligehold af publikumsfaciliteter henvises til det generelle svar 'Publikumsfaciliteter'.

N66 Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord

Et hørings svar ønsker, at det fremgår af handleplanen, at beskyttede enge og mose friholdes for opvækst, at rørhøstning tager hensyn til ynglende fugle, og at Naturstyrelsen sammen med kommunen fremmer bekæmpelse af mårhund og ræv.

Samme hørings svar ønsker, at der sker en kortlægning og monitorering af naturtyper og truede arter med henblik på at se effekterne af plejetiltag, samt at det undersøges, hvorfor grågås ikke længere yngler i området.

Et hørings svar opfordrer til, at rydninger af opvækst ikke gennemføres af hensyn til kronvildt i området, som bruger opvæksten som skjul. Samtidig påpeges det, at nuværende græsning af engarealer ikke virker tilstrækkeligt og foreslår, at der igangsættes andres plejetiltag for at stoppe tilgroning af lysesiv.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen har ikke planlagt rydninger af opvækst inden for Natura 2000-området i kommende planperiode. Ingen af de kortlagte naturtyper er vurderet som truet af tilgroning.

Naturstyrelsen forvalter arealerne i området med mest muligt hensyn til fuglene på udpegningsgrundlaget. Bekæmpelse af mårhund og ræv er ikke en indsats i den kommende planperiode, men der bliver arbejdet på at etablere redeplatforme til sortterne for at beskytte arten mod prædation.

Mht. kortlægning og monitorering henvises til det generelle svar 'Kortlægning, monitorering og tilstandsvurdering'.

N68 Skjern Å

To hørings svar påpeger, at beskrivelsen af fuglebeskyttelsesområdets afgrænsning er forkert. Samtidig påpeges det, at rydning af opvækst på 0,3 ha ikke er tilstrækkeligt til at stoppe tilgroningen. Der gøres opmærksom på, at øgede nedbørsmængder vil formindske græsningsarealer og øge vådarealer. Begge hørings svar påpeger vigtigheden af lysåbne engarealer for fuglelivet i området.

Et hørings svar ønsker, at publikumsfaciliteterne bliver istandsat og vedligeholdes.

Samme hørings svar ønsker en bedre forklaring af, hvor plejetiltagene vil forekomme.

Naturstyrelsen bemærker

Beskrivelsen af fuglebeskyttelsesområdets afgrænsning ændres, så den er retvisende.

Den nye indsats med rydning af opvækst på 0,3 ha henvender sig til et specifikt område med kraftig opvækst af invasive bjergfyr. Det påpeges, at der yderligere er planlagt rydning af 54,3 ha under eksisterende indsatser.

Skjern Enge er gennem de seneste godt 20 år blevet markant vådere, hvilket har vanskeliggjort naturpleje i form af afgræsning på de våde arealer. Der er planlagt en indsats for nedskæring af pilekrat, på blandt andet yngleøerne, i planperioden.

N69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen

Et høringssvar påpeger, at beskrivelsen af fuglebeskyttelsesområdet er forkert, og at naturtypen Flodmunding (1130) mangler fra Tabel A. Høringssvaret påpeger, at Tabel B ikke er oplysende, og at det ikke er muligt at se, hvor indsatserne udføres, samt at de savner en beskrivelse af flere tiltag. To høringssvar mener, at Tabel D ikke er oplysende og uforpligtende og ønsker en beskrivelse af flere indsatser.

Naturstyrelsen bemærker

Beskrivelsen af fuglebeskyttelsesområdets afgrænsning ændres, så den er retvisende. Flodmunding (1130) er en marin naturtype og er derfor ikke medtaget i Tabel A, som angiver terrestriske lysåbne naturtyper. De marine naturtyper håndteres i vandområdeplanerne, som udarbejdes af Miljøstyrelsen.

Mht. manglede oplysning om, hvor tiltag foretages, henvises til det generelle svar 'Plejeplanernes form'. Indsatsen 'Andet areal uden drift' henviser til, at der ikke er nogle indsatser på arealet. Den kategori bruges typisk, hvor naturlige dynamikker er tilstrækkeligt, hvilket især er relevant for naturtyperne forklit og hvid klit.

Ringkøbing Fjord er omfattet af en reservatbekendtgørelse. Flere steder er færdslen reguleret jf. denne. Reglerne kommunikerer ved hjælp af skilte mm. Mink, mårhund og ræv reguleres for at mindske prædation af ynglefugle (æg, unger, forstyrrelse).

N73 Lønborg Hede

To høringssvar påpeger, at indsatsen for ophør af dræn på 3,1 ha ikke er tilstrækkeligt, og at ophør af dræn samtidig burde ske omkring Lønborg Hede.

Et høringssvar påpeger, at der er opvækst af blåtop mellem lyngplanterne på heden. To høringssvar nævner vigtigheden af at sikre forekomsterne af klokkel yng.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen er jf. vandløbsloven forpligtet til at modtage vand fra højere beliggende naboejendomme, hvorfor det ikke er muligt at sløjfe dræne i skel omkring Lønborg Hede. Genskabelse af naturlig hydrologi på 3,1 ha vedrører et landbrugsareal, som Naturstyrelsen opkøbte for år tilbage. Her er dræn og drænbrønd sløjfet.

Dele af heden planlægges afbrændt i planperioden med det formål at tilgodese klokkel yng og på sigt mindske opvækst af blåtop.

N74 Husby Klit

Et høringssvar ønsker bekæmpelse af rynket rose på alle arealer med en forekomst.

Naturstyrelsen bemærker

Der er kortlagt indsatser for bekæmpelse af rynket rose på ca. 35 ha i kommende planperiode på Naturstyrelsens arealer.

N89 Vadehavet

Et hørings svar påpeger, at indsatser vedrørende naturlig hydrologi og græsning omkring Rømø Skydeterræn skal udarbejdes i samarbejde med Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen gennemfører ikke nye tiltag inden for det militære øvelsesterræn på det nordlige Rømø. Den planlagte græsning i området er en fortsættelse af eksisterende græsning i området, hovedsageligt med får, som har fungeret i en årrække efter aftale med Forsvaret. Der arbejdes ikke yderligere med hydrologi i området. Færdselsregulering ved skiltning kan forekomme i forbindelse med kolonier af ynglende terner på stranden, men er normalt ikke nødvendigt på det nordlige Rømø, som på grund af de naturgivne forhold har et lavt besøgstal.

N99 Kongens Mose og Draved Skov

Et hørings svar påpeger, at det ikke er hensigtsmæssigt at have helårsgræsning på højmoser, og at græsning på sigt kan være skadeligt for den prioriterede naturtype. Det påpeges, at der i stedet burde være fokus på genopretning af naturlig hydrologi til, at højmosen kan forvalte sig selv.

Naturstyrelsen bemærker

Der er ikke taget endeligt stilling til behovet for og omfanget af helårsgræsning på højmoserealerne. Eventuel implementering vil blive vurderet i projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen for Naturnationalparken.

I den centrale del af Kongens Mose har der med LIFE projekt 2005-11 været stort fokus på genopretning af naturlig hydrologi, ligesom der i den tilstødende Ellum Mose har været samme fokus i et igangværende LIFE projekt, hovedsageligt på private arealer, men med positiv virkning på de tilstødende statslige arealer. Der er nedbrudte højmoserealer uden for den centrale del, hvor det ikke kan udelukkes, at der kan lukkes/opstemmes yderligere grøfter ud over det allerede gennemførte, og inden for vandløbslovens bestemmelser. Dette vil blive undersøgt.

N133 Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov

Et hørings svar påpeger, at en stor del af de tilstandsvurderede naturtyper er i moderat tilstand, specielt de lysåbne naturtyper, og at de er udfordret af tilgroning og uhensigtsmæssig hydrologi. Det anbefales, at der igangsættes en ekstraordinær indsats for pleje af disse arealer til gavn for især rødrygget tornskade og hedelærke. Det problematiseres, at kun rørhøg og plettet rørvagtel er tilstandsvurderet. Det opfordres til en yderligere indsats for effektiv beskyttelse af havørnereder i yngletiden. For plettet rørvagtel påpeges det, at engen ved Stenholt Mølle skal sikres mod tilgroning, og at der opretholdes en høj vandstand.

Naturstyrelsen bemærker

Ift. nye indsatsområder mht. skovnatur bemærker Naturstyrelsen, at der under indsatsen urørt skov ligger en række tiltag, som iværksættes herunder bl.a. veteranisering, strukturfældning, bekæmpelse af invasive arter og plantning af blomstrende træer og buske. Dette er alle tiltag, som understøtter skovnaturtyperne. Ift. de lysåbne naturtyper har Naturstyrelsen prioriteret indsatser på de arealer, hvor den nuværende tilstand er enten moderat eller ringe.

Da området blev udpeget til urørt skov i 2018, er der gennemført en række naturforbedrende tiltag, som ikke har været en del af Natura 2000 planlægningen i den forgangne planperiode. Således er der bl.a. foretaget veteranisering og plantning af blomstrende træer og buske.

Naturstyrelsen ejer ikke de omtalte arealer ved Stenholt Mølle, og derfor fremgår indsatsen ikke af plejeplanen. Kommunen står for at udarbejde handleplanen på private arealer. Naturstyrelsen har indgået en aftale med lodsejer og står derfor for forvaltning af arealet. Styrelsen har i den sammenhæng anbefalet, at der fortsættes med græsning og supplerende rydning hvis nødvendigt. Mht. tilstandsvurdering henvises til det generelle svar 'Kortlægning, monitorering og tilstandsvurdering'.

N134 Arresø, Ellemose og Lille Lyngby Mose

Et høringssvar har en række kommentarer til indsatser for fugle på udpegningsgrundlaget. Stor skallesluger: Indsats fra gældende plan burde overføres til nuværende plan (begrænsning af færdsel). Fiskeørn: Ikke klart hvad den planlagte indsats er. Isfugl: Mangler indsats, tidligere indsats burde overføres til ny plan. Rørhøg: Mangler indsats for bevarelse af rørsump. Rørdrum: Mangler indsats for bevarelse af rørsump. Havørn: Indsats burde være reduktion af forstyrrelse. Samme høringssvar påpeger, at der ikke vil være en betydelig synergieffekt mellem pleje af lysåbne naturarealer og fugle på udpegningsgrundlaget. Et høringssvar ønsker genetablering af færdselsforbund omkring havørnereden i yngletiden. Samme høringssvar finder forklaring og præsentationen af indsatser ikke fyldestgørende.

Naturstyrelsen bemærker

Stor skallesluger: Der er i forlængelse af høringssvaret nu angivet målsætning for arten "sikring af art og levested". Tiltagene (f.eks. veteranisering og øget mængde af strående dødt ved), som følger udlægningen af urørt skov, vurderes på sigt at øge antallet af potentielt egnede levesteder for stor skallesluger. Fiskeørn: For fiskeørn ændres målsætningen til "sikring af art og levested", og indsatsen ændres til "ingen indsats aht. art alene". Fiskeørn er ikke ynglende i dette Natura 2000-område, men fouragerer i området. Isfugl: Der er i forlængelse af høringssvaret nu angivet målsætning "sikring af art og levested".

Rørskovsarealerne er ikke udpegede naturtyper, og der kan derfor ikke angives et konkret plejetiltag for disse. Naturstyrelsen er imidlertid opmærksom på vigtigheden af at bevare de gamle rørskovsområder, da de udgør en vigtig habitat for rørhøg og rørdrum, og flere steder rummer kortlagte levesteder for netop disse arter. Dette fremgår også af resumeet for plejeplanen. I forvaltningsplanen for Arresø udarbejdet som led i arealernes udpegning til urørt skov, er det beskrevet, at rørskovsarealer skal bevares.

Der er fokus på at begrænse forstyrrelser omkring havørnens redetræ. På baggrund af en konkret vurdering af hver enkelt rede ift. forstyrrelse, placering, tidligere ynglesucces mv, kan færdselsregulering iværksættes, herunder skiltning, omlægning af sti eller forbud. Konkret for Nejede Vesterskov vil den nuværende skiltning blive opretholdt. Yderligere planlægges retablering af hydrologi i området omkring reden, som forventes at gøre området mindre tilgængeligt.

N136 Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov

Et høringssvar ser positivt på indsatserne for lukning af grøfter og dræn og på tiltag, som tilgodeser eremitten. Det anbefales at genskabe naturlig hydrologi i videst muligt omfang.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen kvitterer for svaret

N139 Øvre Mølleedal, Furesø og Frederiksdal Skov

Et hørings svar påpeger, at dele af Bøndernes Hegn og Store Hareskov er beliggende i Gladsaxe Kommune, men at dette ikke fremgår af plejeplanen. Der spørges til, om helårsgræsning indgår under tiltaget "Naturlig dynamik og variation".

Samme hørings svar nævner, at der afventes tilpasning af Natura2000 områdets afgrænsningen.

Et hørings svar mener, at plejeplanen indeholder meget få konkrete tiltag til beskyttelse af fuglelivet. Samtidig påpeges det, at opsætning af informationstavler kunne være gavnligt for flere fuglearter. Der foreslås et forbud mod mountainbikekørsel på stierne omkring Sortemoen. Der ønskes en indsats for rydning af birk i Maglemosen og beskyttelse af redetræer.

Naturstyrelsen bemærker

Beskrivelse af placering bliver rettet i den endelige plejeplan til at inkludere Gladsaxe Kommune. Helårsgræsning ligger som udgangspunkt ikke under tiltaget 'Naturlig dynamik og variation'

En opdatering af infotavlerne bliver taget til efterretning ved udskiftning af disse. Naturstyrelsen vil fortsat samarbejde med lokale ornitologer om skiltning i yngleperioden.

Naturstyrelsen har ingen stiforløb i Sortemoen.

Naturstyrelsen bemærker, at cykling er tilladt på veje og stier, hvor man kan færdes med en almindelig cykel. Det er ikke muligt at forbyde mountainbikekørsel uden at forbyde alt cykelkørsel.

Naturstyrelsen kan oplyse, at sortspættens kendte redetræer er beskyttet og kortlagt. Der opfordres til at indmelde alle redetræer, træer med hulheder mm. for sårbare arter til Naturstyrelsen.

Naturstyrelsen er opmærksom på fremvækst af birk i Maglemosen. Det forventes, at den nyskabte mose med tiden vil overgå til naturlig dynamik.

N143 Vestamager og havet syd for

Et hørings svar påpeger, at indsatser omkring etablering af naturlig hydrologi omkring Aflandshage og Sandagergård skal udarbejdes i samråd med Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Naturstyrelsen bemærker

Der planlægges ingen indsatser nær forsvarets arealer i denne planperiode. Forsvaret vil blive taget i samråd ved eventuelle indsatser, som vurderes at kunne påvirke arealer der anvendes af forsvaret.

N146 Hejede Overdrev, Valborup Skov og Valsøllille Sø

Et hørings svar kvitterer for udpegning af naturnationalpark og urørt skov som vil give et stort samlet skovområde. Der anmodes om, at der indføres stillezoner i forvaltningen for at mindske forstyrrelser af ynglefugle. Der påpeges, at naturlig hydrologi med fordel kan etableres på et større areal.

Naturstyrelsen bemærker

Grundet afventning af udarbejdelse af forvaltningsplaner for urørt skov og processen for den kommende Naturnationalpark er nye indsatser ikke tilføjet plejeplanen.

N154 Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesebjerg og Bollinge Bakke

Et høringssvar anbefaler regelmæssig rydning af vedopvækst i Diesbjergkæret.

Naturstyrelsen bemærker

Der er planlagt rydning af opvækst og græsning i Diesbjergkæret. Rydning af opvækst er ændret fra 50% af arealet til 100%.

N155 Udby Vig

Et høringssvar påpeger, at naturarealer langs kysten ikke indgår på Naturstyrelsens matrikler, selvom dette burde være sagen, og at de derfor ikke indgår i plejeplanen.

Naturstyrelsen bemærker

Matrikelkortet skal opdateres for at være mere retvisende. Det understreges, at dette ikke har en praktisk betydning for forvaltningen af arealerne, da de græsses med de tilstødende arealer.

N163 Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose

Et høringssvar kvitterer for de foretagne plejeindsatser, men savner opmærksomhed på hasselmus og flagermus i plejeplanen. Yderligere påpeges det, at bjørneklo i området bør bekæmpes. Samme høringssvar ønsker fortsat vedligehold af publikumsfaciliteter og pleje af dyssen ved Frederikskilde.

Naturstyrelsen bemærker

Plejeplanen tager udgangspunkt i arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget for det pågældende Natura 2000-område, hvilket ikke gør sig gældende for hasselmus og flagermus i dette tilfælde.

Naturstyrelsen har flere indsatser for både hasselmus og flagermus gennem den generelle forvaltning af naturarealer. Der er blandt andet plantet levende hegn og holme for hasselmus og udsået insektbestøvede planter på tidligere agermarker for at fremme fødegrundlaget for flagermus. Området skal samtidig udlægges til urørt skov, hvilket vurderes at forbedre levestruktur for flere arter.

Naturstyrelsen har en målrettet indsats for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo ved alle kendte forekomster. Mht. vedligehold af publikumsfaciliteter og fortidsminder henvises til det generelle svar 'Publikumsfaciliteter'.

N184 Hammeren og Slotslyngen

Et høringssvar påpeger, at hegning omkring depot Hammeren skal udarbejdes i samråd med Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen Bornholm er opmærksom på forsvarets behov for funktionelle adgangsveje til depoter i Natura 2000-område N184. Dette vil der blive taget hensyn til i den videre planlægning af etablering af hegninger til afgræsning, samt ved projektering af hydrologiprojekt, som kan medføre vandstandshævning omkring adgangsveje og depoter. Eventuelle ændringer af infrastruktur omkring depoter eller etablering af

færste og lågerne i adgangsveje til depoter vil ske i samråd med Forsvarets Ejendomsstyrelse, så de er passable for nødvendige køretøjer.

N186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne

Et høringssvar påpeger, at hegning og etablering af naturlig hydrologi omkring depot Almindingen skal udarbejdes i samråd med Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen Bornholm er opmærksom på Forsvarets behov for funktionelle adgangsveje til depoter i Natura 2000-område N186. Dette vil der blive taget hensyn til i den videre planlægning af etablering af hegninger til afgræsning, samt ved projektering af hydrologiprojekt, som kan medføre vandstandshævning omkring adgangsveje og depoter. Eventuelle ændringer af infrastruktur omkring depoter eller etablering af færste og lågerne i adgangsveje til depoter vil ske i samråd med Forsvarets Ejendomsstyrelse, så de er passable for nødvendige køretøjer.

For den del af N186, som er omfattet af Naturnationalpark Almindingen, er det tidligere aftalt, at der inden den formelle udmøntning til naturnationalpark skabes et aftalegrundlag, der tilsikrer, at Forsvaret – herunder de bornholmske enheder - til enhver tid er i stand til at leve op til såvel nationale som internationale forpligtelser. Aftalegrundlaget skal ligeledes sikre, at naturnationalparken kan indfri den politiske målsætning i forhold til biodiversitet, dyrevelfærd og friluftsliv og bl.a. indeholde bestemmelser om infrastruktur til faste installationer og disses vedligeholdelse samt procedurer for øvelsesafvikling og særlige hensyn i forbindelse med tilrettelæggelsen af disse.

N218 Hammer Bakker, østlig del

Der er modtaget et høringssvar vedrørende forvaltning af Natura2000-område Nr. 218 Hammer Bakker, østlig del.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen ejer ikke arealer i det nævnte Natura2000-område og har derfor ikke indflydelse på forvaltningen af arealet.

N262 Annebjerg Skov og Ulkerup Skov

Et høringssvar vurderer, at tiltagene vil sikre udvikling mod gunstig bevaringsstatus af naturtyper og arter. Der bemærkes, at indsatserne kan ændre brug af skoven, men at planerne tager hensyn til dette i et vist omfang.

Naturstyrelsen bemærker

Naturstyrelsen kvitterer for svaret.

Justering af plejeplaner i øvrigt

Ud over ændringer i plejeplanerne foranlediget af indkomne høringsvar har Naturstyrelsen yderligere valgt at justere følgende:

Tablet for planlagte indsatser for arter

For Natura 2000-områder med mere end ét habitat- eller fuglebeskyttelsesområde er tabelteksten ved 'Tabel D: Planlagte indsatser for arter, ud over indsatser for naturtyper på lysåbne naturtyper og skovnaturtyper på Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området' i de endelige sammenfatninger justeret, således at samtlige habitat- og fuglebeskyttelsesområder fremgår.

Ved en fejl var alle områder ikke nævnt i de sammenfatninger, der blev sendt i høring. Justeringen ændrer ikke ved indholdet i tabellen.

Eksisterende indsats contra Ny indsats

Indsatserne fremkommer i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt": "Eksisterende" dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende forvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.

"Nyt" omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i Natura 2000-planerne for 2022-2027. For så vidt angår indsatserne 'etablering af naturnationalpark' og 'urørt skov med naturgenopretning' er de omfattet af eksisterende forvaltning. I det materiale, der blev sendt i høring, var der enkelte situationer, hvor disse indsatser havde fået kategorien "Nyt" tilknyttet. Alle indsatserne vedrørende 'etablering af naturnationalpark' og 'urørt skov med naturgenopretning' er således blevet tilknyttet kategorien 'eksisterende' i de endelige versioner af plejeplanerne.

Alene fuglebeskyttelsesområde

For Natura 2000-områder, hvori der ikke indgår habitatområder, er teksten i sammenfatningen for de pågældende Natura 2000-områder justeret, således, at det tydeligt fremgår i afsnittet omkring planlagte indsatser, at Natura 2000-området alene består af et fuglebeskyttelsesområde.

Natura 2000-områder kun med kortlagt natur

Standardteksten i plejeplaner, som ikke indeholder fuglebeskyttelsesområder og ikke har arter på habitatområdets udpegningsgrundlag justeres, således at dette fremgår tydeligere.